

Når det sociale netværk og støtte afgør børns behandling

Ulighed i børns behandling og
potentialer for forandring

Lærke Mai Bonde Andersen, Cand.scient.soc., Ph.d.,
specialkonsulent. Laerke.mai@sundk.dk.

Sundhedsvæsenets Kvalitetsinstitut, www.sundk.dk

Analysen

Sundhedsvæsenets Kvalitetsinstituts rapport vedrørende

Ulighed i børns behandling relateret til socialt netværk og støtte

Januar 2025

Pixi-udgave af Sundhedsvæsenets Kvalitetsinstituts rapport
vedrørende

Ulighed i børns behandling relateret til socialt netværk og støtte

Januar 2025

Baggrund

Netværket betyder noget

Netværket betyder noget

Det sociale netværk har betydning for patienters behandling

Børn er særligt afhængige

De har brug for voksnes støtte gennem hele forløbet

Tidlig svigt har konsekvenser

Utilstrækkelig behandling kan få langvarig betydning

Vi mangler viden

Især om mekanismer i det danske sundhedsvæsen

Metode

Registerstudie

Fokus: Forskelle i børns sociale netværk ift. forekomst og behandling for diabetes, astma, inflammatoriske tarmsygdomme (IBD) og gentagne akutte kontakter (GAK).

Kvalitativt studie

Fokus: Bagvedliggende ulighedsskabende mekanismer i børns astmabehandling.

Metode – registerstudiet

Studiepopulation af danske børn (1–18 år, astma fra 4 år) diagnosticeret med astma (n=46.218), diabetes (n=4.249), inflammatorisk tarmsygdom (n=2.602) eller gentagne akutte kontakter (n=102.543) i perioden 2012–2023.

Matchet **kontrolgruppe** uden disse diagnoser: astma (n=231.090), diabetes (n=21.245), inflammatorisk tarmsygdom (n=13.010) eller akutte kontakter (n=512.715).

Metode – registerstudiet

Netværksvariable relateret til barn, forældre og omgivelser

Barn

- Komorbiditet
- Skoleskift
- Specialundervisning
- Ungdomsuddannelse

Forældre

- Familieindkomst
- Uddannelsesniveau
- Arbejdsmarkedstilknytning
- Komorbiditet
- Alder ved barns fødsel
- Samlivsstatus
- Indvandrere eller efterkommere
- Kriminalitet
- Dødsfald blandt forældre eller søskende
- Nogen at tale med ved problemer eller brug for støtte

Omgivelser

- Boligform/type
- Flytninger
- Underretninger
- Anbringelser
- Antal personer på bopælen/antal børn på bopælen

Resultater fra registerstudiet

Børn med astma, inflammatorisk tarmsygdom (IBD) og gentagne akutte indlæggelser (GAK) har mindre ressourcefyldte netværk og en ophobning af udfordringer.

Det kan eksempelvis komme til udtryk som børn der:

- Hyppigere har flere andre sygdomme (IBD)
- Oftere har forældre med flere sygdomme (psykisk/somatisk) (astma, IBD, GAK)
- Oftere vokser op med forældre med lavere socioøkonomisk status (GAK)
- Hyppigere bor med enlige forældre (GAK)
- Oftere oplever ustabile rammer, f.eks. i form af hyppige flytninger og skoleskift (GAK)

Resultater fra registerstudiet

Børn der modtager en mindre optimal behandling for astma og diabetes har mindre ressourcefyldte netværk og en ophobning af udfordringer.

Det kan eksempelvis komme til udtryk som børn der:

- Hyppigere bor i familier, hvor der er **færre økonomiske** ressourcer til rådighed (diabetes)
- Oftere bor i **lejeboliger** eller **etageboliger** (astma)
- Er indgivet **flere underretninger** om (diabetes)
- Hyppigere **har flere andre sygdomme** (diabetes)
- Oftere **har forældre med flere sygdomme (psykisk/somatisk)** (diabetes)

Hvorfor opstår forskellene?

Hvordan spiller netværket
ind?

Hvad er på spil?

Metode – kvalitativt studie

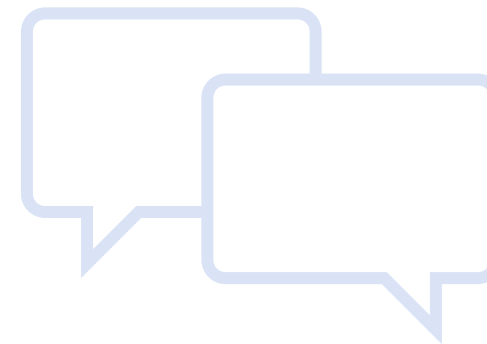
Feltarbejde på børneambulatorier

34 interviews med:

- Forældre til børn med astma i alderen 5-13 år
- Hospitalslæger og sygeplejersker
- Praktiserende læger
- Sundhedsplejersker
- Sygeplejersker fra speciallæge praksis
- Kommunale socialfaglige medarbejdere

Fokus:

Barrierer, forskelle i støtte og behandlingsforløb ved **astma** – og hvordan de skaber eller forstærker ulighed i behandling

Resultater fra det kvalitative studie

**Ulighedsskabende
mekanismer indenfor
fire områder**

Forældres
muligheder for
at understøtte
diagnostik og
behandling

Kvaliteten af
barnets øvrige
sociale netværk

Mødet mellem
forældre og
sundheds-
professionelle

Faktorer i
sundhedsvæsen
og samfund

Hovedfund 1

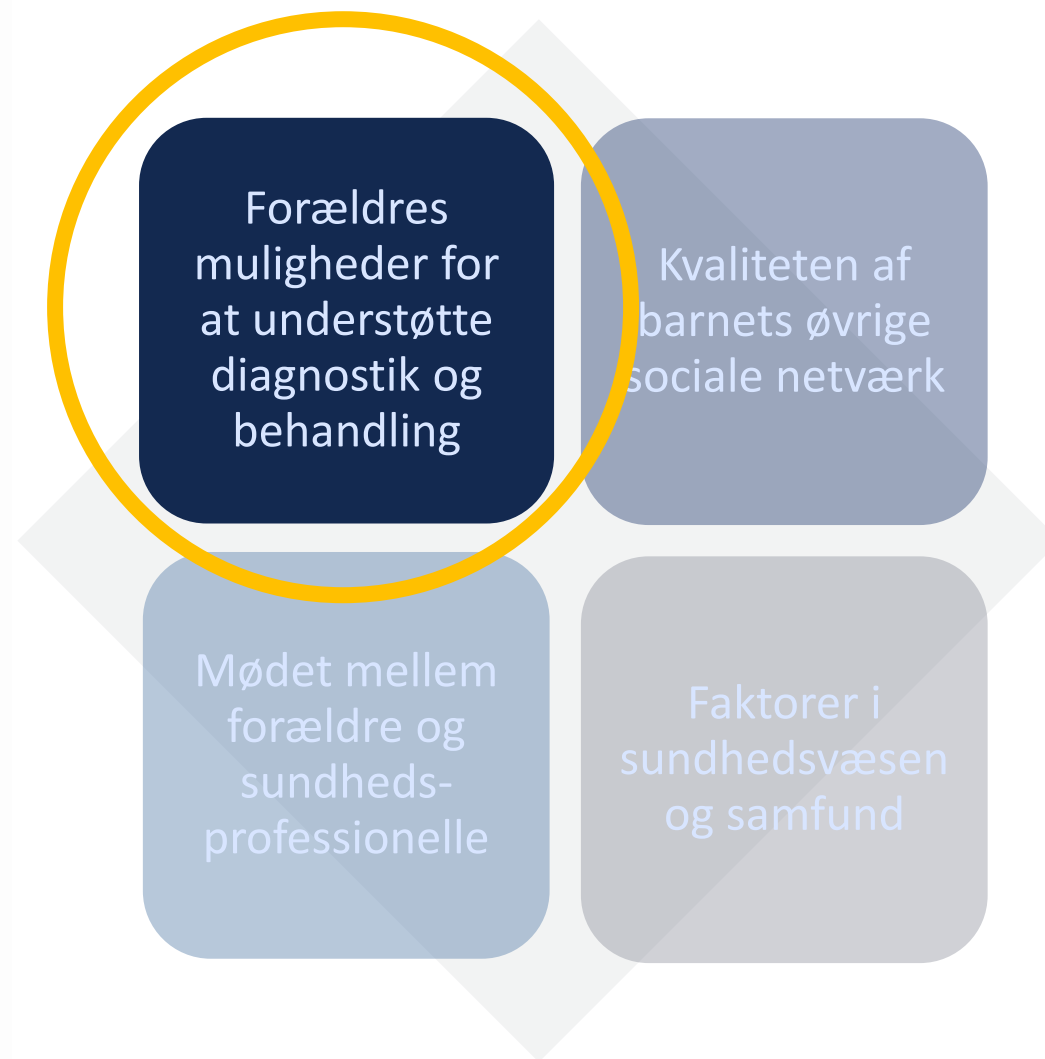
Ikke alle børn har forældre, der er i stand til at opdage deres barns astma og følge behandlingsanvisninger – det kan skabe ulighed i behandlingen.

Resultater fra det kvalitative studie

Forældre til børn med astma skal f.eks. kunne:

- Genkende symptomer
- Stille krav til behandling
- Skaffe medicin
- Administrere medicin
- Reducere irriteranter hjemme
- Møde op til kontroller

Resultater fra det kvalitative studie

Eksempler fra virkeligheden

Lægen fortæller om en familie til en dreng med astma og eksem:

"Familien havde hund og han blev indlagt igen og igen. Og hver gang fik de at vide, 'I er nødt til at afskaffe den hund, og I er også nødt til at ryge udenfor, og I er nødt til at have en rygejakke, som I lader blive udenfor, så I ikke slæber det røg med ind (...). Men det lykkedes bare ikke."

En mor til et barn med astma og allergi fortæller om at forsøge at undgå behandling ved børnelægen:

"Jeg tror godt, jeg ved, hvorfor jeg ikke tog ud til den der børnelungelæge. (...). Jeg tror, det var fordi, han sagde så højt og tydeligt, at jeg skulle aflive kattene, og det skulle gå hurtigt. Jeg tror, det var mig selv, der kom til at lade være med at tage derud, fordi han sagde det. Jeg stak af fra det."

"Jeg har i rigtig mange år bare været helt alene og kun sammen med mine katte. Fordi oven i alle de her psykiske ting og sager, der er krøbet ind, så begyndte jeg jo også at lide af social fobi og alle mulige forskellige slags angst. Så de [kattene] har været den eneste kontakt jeg har haft i mange år, med andre levende væsener."

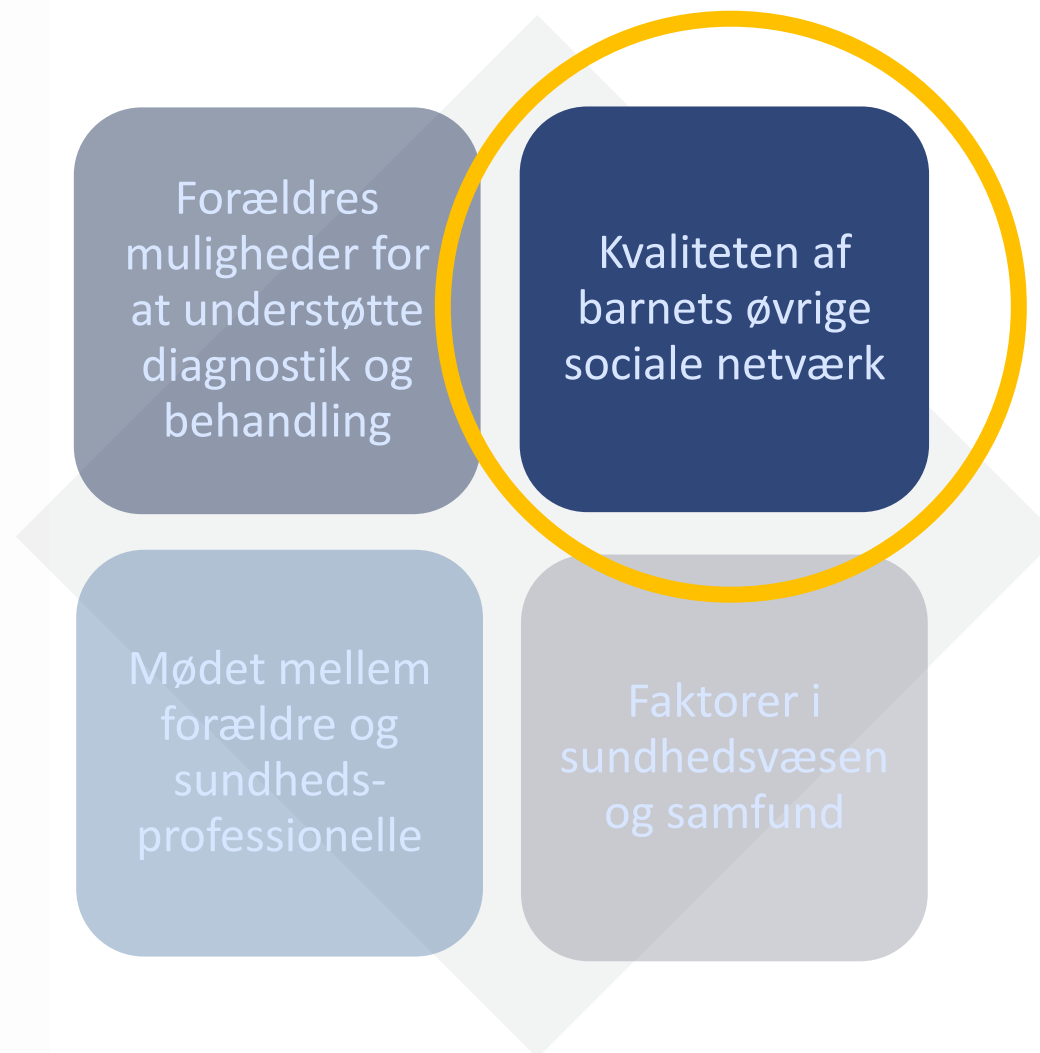
Hovedfund 2

Ikke alle børn har et støttende netværk omkring sig foruden forældrene - det kan skabe ulighed i behandlingen.

Resultater fra det kvalitative studie

- Varierende adgang til hjælp og råd fra familie og pårørende
- Skole, daginstitution og fritid spiller en central rolle i tidlig opsporing og behandling.

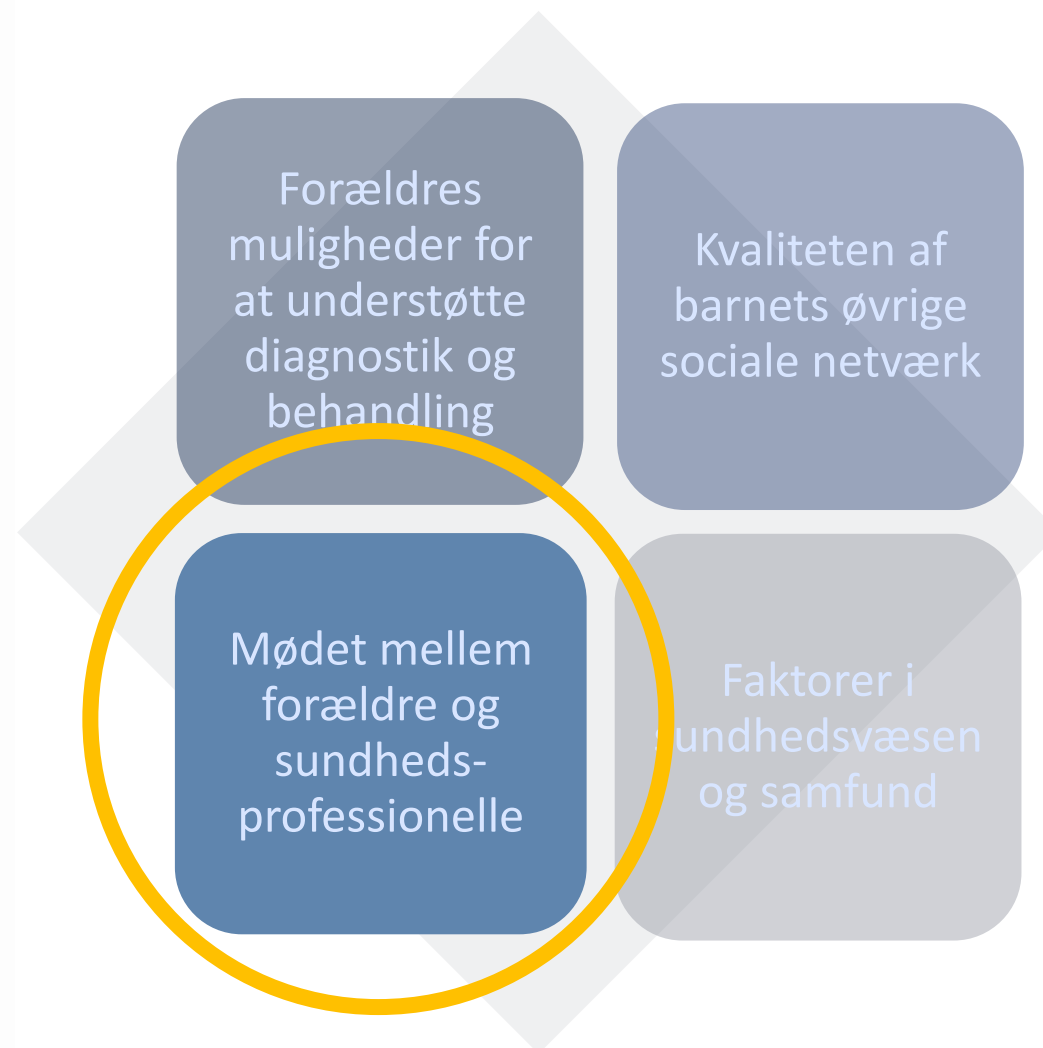
Hovedfund 3

Mødet mellem familie og sundhedsprofessionelle kan bidrage til at skabe eller forstærke ulighed i børns behandling.

Resultater fra det kvalitative studie

- Forældres sundhedskompetence har betydning for behandlingen
- Frygt for 'løftede pegefingre' kan gøre at forældrene undgår kontakt med sundhedsvæsenet
- Sundhedsprofessionelles forventninger risikerer at påvirke behandlingen

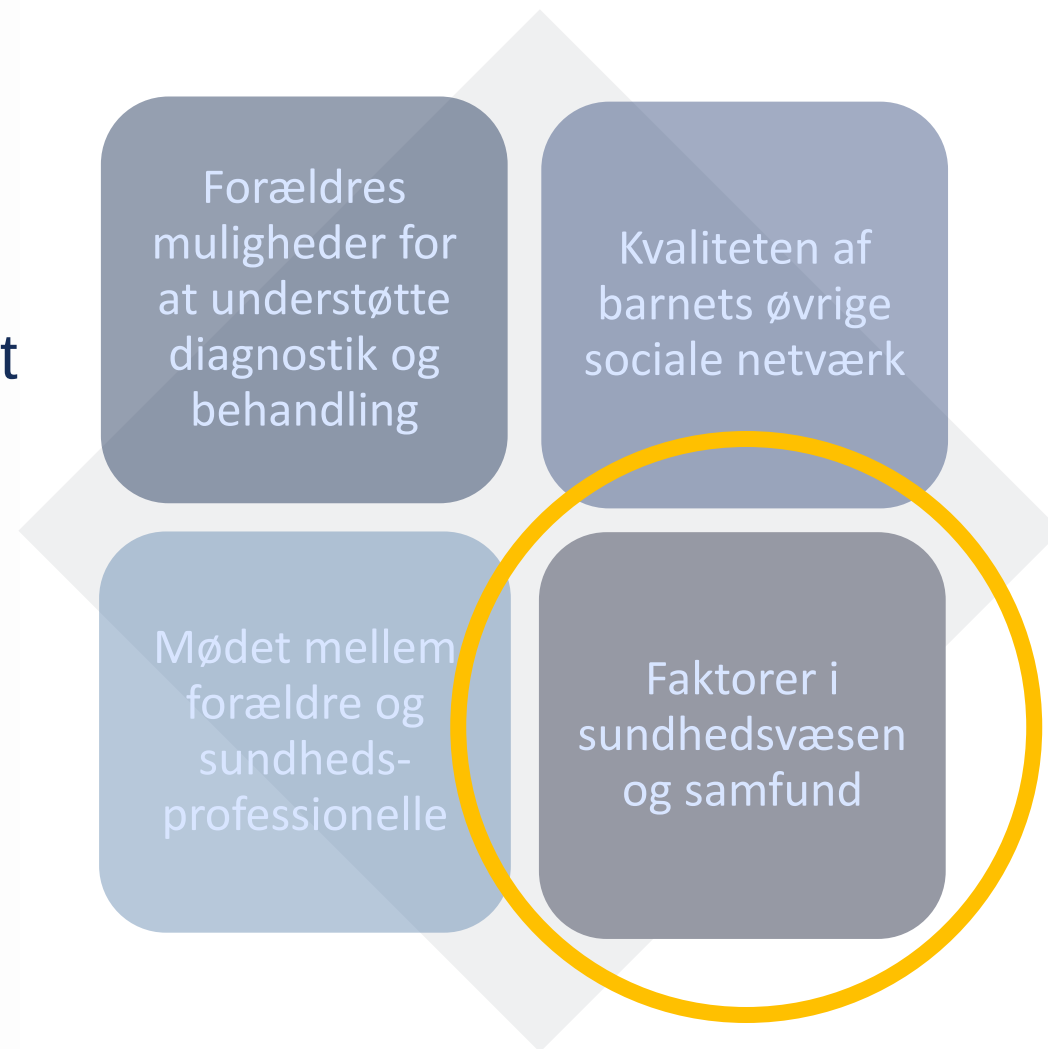
Hovedfund 4

Der er organisatoriske og strukturelle forhold i sundhedsvæsen og samfund, som bidrager til ulighed i behandlingen og øger risikoen for at børn ikke sikres tilstrækkelig støtte.

Resultater fra det kvalitative studie

- Behandling varierer – skaber geografisk og social skævhed
- Økonomi familiens muligheder for at understøtte barnets behandling
- Sundhedsplejen har begrænsede muligheder
- Kommunen støtter sjældent ved manglende astmabehandling alene

Konsekvenser og patientsikkerhed

Ulige behandling → risiko for dårligere sygdomskontrol, flere forværringer, flere indlæggelser.

Ubehandlede eller underbehandlede sygdomme kan få **livslange konsekvenser** – både fysisk og psykisk.

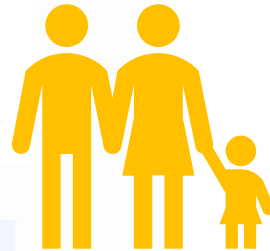
Risiko for “**cumulative disadvantage**” – sårbare børn bliver endnu mere sårbare i systemet.

Hvad kan vi gøre? - potentialer og indsatser

**Politisk og sundhedsfaglig
prioritering**

**Differentierede indsatser,
der imødekommer
familiernes støttebehov**

**Styrket tværsektorielt
samarbejde og
behandling tæt på
familierne**

Afrunding og refleksion

Ulighed opstår ikke kun uden for sundhedsvæsenet, men også i det – og på tværs af sektorer

Sikker behandling forudsætter, at vi ser barnet *i konteksten af dets netværk*.

Spørgsmål: Hvordan kan *sundhedsprofessionelle* være med til at mindske uligheden – i det daglige møde med børn og deres familier?

Tak for opmærksomheden!

Samarbejdspartnere:
Fagudvalget for Ulighedsanalysen 2024

Dansk Center for Sundhedstjenesteforskning, Aalborg
Universitet

Vil du vide mere?

Besøg [SundK.dk](https://sundk.dk) eller scan QR-koden for at læse mere om vores arbejde med Lighed i sundhed. Her kan du også finde rapporter og pixiudgaver af ulighedsanalyserne.

